

DÜNYAYI NASIL BESLEMELİ...

Açlıkla savaşılan sekiz lider, kıtlığı sona erdirmek ve tarımsal üretimi artırmak amacıyla gıda krizi hareket planlarını ve uzun dönemli fikir önerilerini açıklıyor.

Newsweek 10 Mayıs 2008¹

Gordon Brown
İngiltere Başbakanı

Her gün 25.000 insan açlıkla ilgili bir nedenden dolayı hayatını kaybediyor. Gıda harcamaları, fakir bir ailenin, harcamalarının yarısından fazlasını teşkil ederken, fiyat artışları açlık sınırında yaşayan insanlar için felaket olabiliyor.

Bu ailelerin yüz yüze kaldıkları kısa ve uzun vadeli sorunlara çözüm bulmak için, Downing Street'de, önde gelen uzmanların, bilim adamlarının, gıda üretici ve perakendecilerinin katıldığı bir toplantıya ev sahipliği yaptım.

Halihazırda Birleşik Krallık, gıda enflasyonunun en sert şekilde vurduğu ülkelere, gelir artışı sağlamak için taahhüt edilen 25 milyon pound'luk kaynağa ilave olarak, derhal iletilmek üzere 30 milyon pound'luk bir yardım sözü verdi.

Ancak ortaya çıkan bu felaket karşısında, dünyanın gerçekten ihtiyaç duyduğu şey, uluslararası toplumun bu işe kendini adanarak koordine edilmiş bir tepki vermesidir. Geçen ay, BM Genel Sekreteri bunun önemini en üst düzeyde vurgulamak için bir bildiri yayımladı ve Dünya Bankası da destek taahhüdünde bulundu. Bunlar önemli adımlar. Ben de G8 Başkanı Japonya Başbakanı Yasuo Fukuda'ya bir mektup yazarak IMF, Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası ile birlikte çalışarak, bir plan üretme önerisinde buldum.

En fakir ülkelerdeki üretimi artırmak amacıyla tarımsal bir devrime ihtiyacımız var. Yüksek verimli ve farklı iklim koşullarına dayanıklı mahsuller yetiştirebilmek için araştırma ve destek faaliyetlerinin yanı sıra, biodizel yakıtların, gıda fiyatları ve ekolojiye olan etkilerinin yeniden gözden geçirilmesine de ihtiyacımız var.

Gıda ithalinin maliyeti nedeniyle sıkıntı çeken ülkelere hızla IMF ve Dünya Bankası desteği sağlamamız gerekiyor.

Temmuz ayında yapılacak G8 toplantısına kadar fakir ülkelerdeki gıda üretimini artırmak amacıyla zengin ülkelerin pazarlarını birbirine açan ve devlet sübvansiyonlarını sona erdiren bir ticaret anlaşması imzalamamız gerekiyor.

Bir uzlaşmaya oldukça yakınız, önümüzdeki haftalarda G8, Birleşmiş Milletler, IMF, Dünya Bankası ve AB'den gelecek liderlerle bunu gerçekleştirebiliriz.

¹ Çeviren: Abdullah ÖZTÜRK
Stj. Hazine Kontrolörü

Robert Zoellick

Dünya Bankası Grubu Başkanı

Bugün 2 milyardan fazla insan için, yüksek gıda fiyatları, gündelik yaşam mücadelesi, fedakarlık ve hayatta kalma sorunu haline gelmiş durumda. Mevcut gıda krizinin, 100 milyon insanı hayatta kalma mücadelesinin daha zorlu aşamalarına iteceğini tahmin ediyoruz. Bu, dünya çapında yoksulluğun üstesinden gelme çabamızda, yedi kayıp yıl anlamına geliyor. Rakamların ötesinde, çalınmış yaşamlar ve engellenmiş gelecekleler.

Bağış yapmak isteyenler, Dünya Bankası Gıda Programı'nın acil ihtiyaçlar için çağrıda bulunduğu, yaklaşık 755 milyon \$'ı toplamak için hemen harekete geçmeliler. Bu para sağlanmazsa, bazıları açlık nedeniyle yaşamını yitirecek; daha fazla politik istikrarsızlık ve ayaklanmalar baş gösterecektir. Bu insanlar için, uluslararası sistem çökmüş olacak.

Ancak burada daha büyük bir mücadele söz konusu: her yıl 3.5 milyon çocuğun ölümünün altında yatan neden olan açlık ve dengesiz beslenmenin üstesinden gelmek.

Dünyanın 150'den fazla ülkesinden gelen bakanlar, Dünya Gıda Politikası için yeni bir çerçeve anlaşmasını imzaladılar. Bizler bu anlaşmayı harekete geçirmeliyiz. Yeni bir anlaşmanın kısa, orta ve uzun vadede faaliyetlere ihtiyacı olacaktır; okulda beslenme gibi güvenlik ağlarına destek, çalışma karşılığı gıda ya da koşullu nakit transferi programları, artırılmış tarımsal üretim, biyoyakıtların etkilerinin daha iyi anlaşılması ve ticaret cephesinde de ticaret dengesini bozucu sübvansiyonların, karaborsacılığın, ihracat yasaklarının ve ticaret sınırlamalarının azaltılması için çalışmalar.

Biz, Dünya Bankasının bu yıl Afrika'daki tarımsal kredilerini 800 milyon \$ olarak belirleyerek iki katına çıkardık. Ayrıca yoksul ve özellikle kırılgan ülkelere hızlı finansman sağlayan imkanlar geliştirdik ve çiftçilerin kuraklık gibi sorunlarla başa çıkabilmeleri için sigorta sistemini nasıl kullanabileceğimizi araştırdık. Ortaklarımızla birlikte ülkelerin üretimlerini artırmalarına yardımcı olarak ve küçük çiftçilerin fakirlik döngüsünü kırmaları amacıyla Orta ve Güney Afrika için bir "yeşil devrim" üzerinde çalışmalarımız sürüyor.

Bunlar uluslararası tepki açısından hayati öneme sahip konular. Her şeyden önce, bağışta bulunmak isteyenlerin 755 milyon \$'ı toplamak için harekete geçmeleri gerekiyor. Dünyanın buna gücü yetebilir, ama aç ve yoksulların yetmez.

Jeffrey Sachs

Kolombiya Üniversitesi, Dünya Enstitüsü Başkanı

Mücadelenin özünde yatan, artan dünya talebini karşılamak amacıyla daha fazla gıda üretiminin yapılması, fakir ve korunmasız insanların bu gıdaya ulaşabilmelerinin sağlanmasıdır.

Birinci olarak, dünya acilen, çiftçilerin gübreye, tohuma ve küçük çaplı sulama imkanlarına kavuşmalarını sağlamak için özellikle Afrika'nın en fakir çiftçilerine yardım amacıyla özel bir fon kurmalıdır. Gıda üretimi, bir çok yoksul ve aç bölgede, birkaç hasat döneminde iki-üç katına çıkarılabilir. Bütün "yeşil devrimler", 1960'larda Hindistan'da olduğu gibi, yoksul çiftçiler için özel yardımlarla başlamıştır.

İkinci olarak, Birleşik Devletler mısır üretimini etil alkole yönlendiren sübvansiyonları durdurmalıdır. Benzer şekilde Avrupa da bio dizel olarak kullanılmak amacıyla kanola gibi yağlık tohumların gıda üretiminin yerini almasını sübvansiyonla desteklemeyi bırakmalıdır.

Üçüncü olarak, dünya genelinde hükümetler çiftçilerine tahıllarını iklim şoklarına daha dayanıklı hale getirmeleri amacıyla, yağmur suyu ile tarım yapılan yerlerde tamamlayıcı sulama gibi yeni tekniklere uyumu da içeren, yardımlarda bulunmalıdır. Mahsul hatalarına karşı finansal sigorta teknikleri de desteklenmelidir.

Dördüncü olarak, özellikle tropik ve kurak bölgelerdeki gıda üretimi için küresel ar-ge bütçelerine ayrılan fonlar artırılmalıdır. Kuraklığa dayanıklı türler geliştirme yönünde büyük umutlar vardır.

Beşinci olarak, gıda ihraç eden ülkeler, gıda ithal eden ülkelerdeki krizleri derinleştiren gıda ihracı üzerindeki yasaklardan kaçınmalıdır.

Altıncı olarak, UNICEF ve Dünya Gıda Programı acil gıda desteği, okul beslenme programı ve gıdasal destek aracılığıyla en yoksullara, göçmenlere, mültecilere, yaşlılara ve hastalara temel gıda ihtiyaçlarını karşılamaları için yardımcı olmak üzere desteklenmelidir.

Joachim Von Braun

Uluslararası Gıda Politikası Araştırma Enstitüsü Genel Başkanı, Washington D.C.

Bangladeş'te günde 5\$ kazanan bir aile, bunun 3\$'ını gıda için harcamaktadır. Temel gıda maddelerinin fiyatlarında son günlerde görülen artış –bazılarında %50 oranında- satın alma güçlerinin 1.50\$'lık kısmını onların ellerinden alıyor. Sonuç; yetersiz beslenme.

Krizden önce dünya çapında 800 milyon insan gıda sıkıntısı çekmekteydi. Şu anda ise çok daha fazlası sıkıntı içinde. Tepkileri, hayal kırıklığı şeklinde. 30'dan fazla ülkede insanlar sokaklarda protesto gösterileri düzenledi.

Şu anda üçlü bir hareket programına ihtiyaç var. Kısa vadede gelişmekte olan ülkelerin hükümetleri hem kırsal kesimde hem de şehirlerde gıda ve gelir için yaptığı transfer harcamalarını ve en yoksul insanlar için erken çocukluk dönemi beslenme programlarını artırmalıdır. Halihazırda böyle programlara sahip olmayan ülkeler, yoksullara yönelik bu tür programların çalışmalarına başlamalıdır. Bağışta bulunanlar gıdayla ilişkili programlara desteklerini artırmalıdır.

Dünyanın, pazar ihtiyaçlarını giderecek kadar tohum rezervlerine ihtiyacı vardır. Ticaret politikası düzenlemeleri gelişmekte olan ülkelerin çiftçileri için eşit şartlar yaratmada geç kalmıştır. İhraç yasakları kaldırılmalıdır. Gıda ithaline bağımlı diğer ülkeler bundan zarar görüyor. Tahıl bazlı biyoyakıtlar dünya gıda piyasalarının yapısını bozuyor. Gıda üretimi ile rekabet halindeki biyoyakıt üretimine son verilmelidir.

Tarım yatırımları, düşük arzdan kaynaklanan sorunlara çözüm bulunması için artırılmalıdır. Gelişmiş ülke hükümetleri, küçük ölçekli çiftliklerdeki verimliliği artırmaya yönelik yatırımlarını artırmalıdır. Gelişmekte olan ülkeler kırsal altyapı, tohum ve gübrelere erişime olan yatırımlarını artırmalıdır. Uzun zamandır yatırımlar ihmal edildiğinden, yatırım için ihtiyaç duyulan para miktarı oldukça fazla olmaktadır.

Bu küresel bir krizdir. G8 ülkeleriyle birlikte özellikle Çin, Hindistan, Brezilya gibi büyük nüfuslu ülkelerin ve Birleşmiş Milletlerin koordine halinde olduğu küresel bir tepkiye ihtiyaç var.

Muhammad Yunus

Grameen Bankası Yönetici Müdürü

Bütün göstergeler mevcut krizin geçici olmadığını işaret etmektedir. Derhal sıkı küresel önlemler alınmadığı takdirde, kriz derinleşip diğer alanlara da yayılacaktır.

Petrol fiyatlarında daha önce benzeri görülmemiş yükseliş, kuraklığın artmasına neden olan iklimsel değişiklikler, seller ve kasırgalar, biyoyakıtların artan popülaritesi ve dünya gıda rezervlerinin azalması gibi etmenler, birleşerek, mevcut gıda kıtlığına ve enflasyonuna yol açmıştır. Dünya nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan Çin, Hindistan, Endonezya ve Bangladeş gibi ülkelerdeki fakirliğin azalması, yeni zenginleşen toplumsal sınıflarda gıda tüketiminin artmasına yol açarak fiyatları yükseltti. Bu yoksul insanlara, özellikle de çocuklara oldukça zarar verdi.

İhtiyacı olan ülkelere gıda ve finansman sağlanmasını içeren küresel bir hareket planı derhal yürürlüğe konulmalıdır. Küresel bir gıda bankası kurulması fikri, ciddi olarak araştırılmalıdır. BM genel sekreteri bu çabalara öncülük etmelidir. WFP, FAO, IFAD ve UNICEF gibi BM organları, çok uluslu kalkınma bankaları, yöresel kalkınma bankaları ve CGIAR gibi araştırma grupları ve özel sektör gıda-tahıl firmaları da bu planı hazırlamak ve uygulamaya koymak için yardıma çağrılmalıdır. Ortak amaçlar tanımlanarak herkesin hızla doğru hedefe yönelmesi sağlanmalıdır.

“Yeşil devrim” tarzı tarımdaki teknolojik hamleleri cesaretlendirmek için uzun dönemli finansman ve siyasi iktidarlara ihtiyaç vardır. Bu krizi, petrol fiyatlarıyla ilişkilendiren bir çözüme ihtiyacımız var. Her ülkenin petrol faturası giderek artıyor ve fiyatlardaki bu artışla birlikte, gıda ithali için geriye giderek daha az para kalmaktadır.

Sorunun büyük bir bölümünün yükselen petrol fiyatlarından kaynaklandığını kabul ettiğimize göre, her petrol ihraç eden ülkenin bir yoksulluk ve gıda fonu kurarak ihraç ettikleri her varil petrol üzerinden sabit bir tutarda (örneğin 10\$) katkı sağlamalarını öneriyorum. Bu petrol fiyatlarındaki beklenmeyen artışlardan sağlanan kazanç, küçük bir tutar olacaktır. Fon kurucu ülke tarafından yönetilecek ve yoksulluğun üstesinden gelmek, tarımsal araştırmaları artırmak, sosyal girişimciliği desteklemek ve sağlık hizmetleri, istihdam, kadınların güçlendirilmesi, temiz içme suyu, bilişim teknolojileri, toprak kalitesi ve eğitim gibi alanlarda iyileşme çabalarına hizmet edecektir.

Josette Sheeran

BM Gıda Programı Yönetim Kurulu Üyesi

Yükselen gıda fiyatları nedeniyle açlık ve yetersiz beslenme, hızla yükselişe geçmiş durumda. Bir çok tüketici bundan rahatsız olmaktadır. Ancak günde bir dolardan daha az bir parayla yaşamlarını sürdürmek zorunda kalanlar için bu, felaket anlamına geliyor. Burundi'den Haiti'ye, Afganistan'a fakirlerin en fakiri, ya küften mavileşmiş undan gevrekler yiyorlar ya da bazen günlerce öğünlerini atlıyorlar. Krizden önce bile her zamankinden daha fazla sayıda aç ve yetersiz beslenen insan vardı: 850 milyon. Ama şu anda tahminen 100 milyon kişi daha bu sınıfa katılıyor.

WFP, her yıl 90 milyon kişiyi açlığın yıkımından koruyan dünyanın, açlıkla mücadele gücünün, ön cephesinde yer alıyor. Etkin olduğu kadar uzman bir kuruluş. Ancak dünyanın bize en çok ihtiyacı olduğu anda, faaliyetlerimiz sekteye uğruyor: Yapılan katkılar, 10 ay öncesine oranla % 40 daha az gıda satın almaya neden oluyor. Mart ayında, ulaştığımız milyonlarca aç insana gıda yardımlarını sürdürebilmemiz için, dünya liderlerine, kayıpları telafi etmeleri amacıyla bir acil durum çağrısı yayımladım. Ayrıca temel operasyonlar için bütçemizi 3,5 milyar \$'a yükseltmek zorundayız.

Dünya, açlık döngüsünü kökünden kırmak için, bu ülkelere yardım etme konusunda cesurca hareket ediyor. Malawi, Senegal ve Gana gibi bir çok ülke açlık ve dengesiz beslenme karşısında büyük başarılar kazandılar. Bize gelen cömert bağışlar için minnettarız ancak halen gidecek çok yolumuz var.

Ayrıca rekor düzeyde yükseliş gösteren yakıt ve gübre fiyatları nedeniyle bu yıl daha az ürün ekebilen milyonlarca yoksul çiftçiye acil yardım çağrıları var. Tsunami, 2004 yılında milyonlarca insanın hayatını yok ettiği gibi, dünya büyük bir hızla 12 milyar \$ yardımda bulunmuştu. Ben de bu krizi, sınırları olmayan sessiz bir tsunami olarak adlandırıyorum.

Kimse birilerine bağımlı olarak yaşamak istemez. Biz aç insanlara kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için yardımcı olmalıyız. WFP, gıda alımlarının % 80'ini geliştirmekte olan ülkelerdeki çiftçilerden alma gibi yöntemler kullanma suretiyle yerel kapasite oluşturarak gıda yardımı sisteminde bir devrim yarattı. En son Birmanya'da olduğu gibi WFP'nin uçak ağını, gemileri, helikopterleri ve gerekli olduğunda eşekleri, develeri ve filleri kullanarak yardımları ihtiyacı olanlara ulaştırıyoruz. Ama bunu aynı zamanda açlık sorununu son kez ve tamamıyla ortadan kaldırmak üzere, bir uyanış çağrısına dönüştürmeliyiz.

Jacques Diouf

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu Genel Direktörü

FAO bu krize bir çözüm bulmak amacıyla 3-5 Temmuz tarihlerinde Roma'da dünya liderlerine bir zirve çağrısında bulundu. Acil olarak en zayıf durumda olan ülkelere bu yılın üretimini artırabilmeleri amacıyla, tohum ve gübre temin etmemiz gerekiyor. Bu ülkeler için 1,7 milyar \$ gerekli.

İleriye dönük olarak, son 20 yıldır birçok geliştirmekte olan ülkenin tarımsal gelişimini yavaşlatan bozulmuş ticaret, yardım ve yatırım politikalarını geri çevirmemiz gerekli. Yüksek fiyatların en sonunda tarımsal yatırımları yeniden cazip kılması nedeniyle, şu an uygun bir zaman.

Bu acil durumu yalnızca insanların hayatlarına yönelmiş bir tehdit olarak değil, aynı zamanda yeni bir tarım politikası geliştirerek bir milyardan fazla fakir çiftçinin kendileri ve aileleri için düzgün bir yaşam kurabilme fırsatı olarak görmeliyiz.

Bu geliştirmekte olan ülkelerde büyük tarımsal yatırımların –su kontrolü hayati bir önem taşıdığı için öncelikle sulama alanında- yapılması anlamına geliyor. Ayrıca daha fazla yollara, iletişime, taşıma ve depolama tesislerine de ihtiyaç duyulacaktır. Zira çiftçiler ürünlerini pazara taşıyamazlarsa yüksek fiyatlardan da bir fayda sağlayamayacaklardır.

Bunun yanı sıra, tarımsal araştırmaları uzun süre devam ettirecek bir çaba da gereklidir.

Şu anda, milyonlarca çiftçinin hayatını ve geleceğe yönelik planlarını iyileştirmeye yönelik tarımsal bir rönesans gerçekleştirme şansını bir kenara atamayız. Böyle yapmazsak önümüzdeki yıllarda etkileri daha yıkıcı olacak yeni ve potansiyel bir krizi kaçınılmaz hale getirmiş olacağız.

Micahel Pollan

“In Defense of Food: An Eater’s Manifesto” ve The Omnivore’s Dilemma” kitaplarının yazarı; Berkeley Üniversitesi Gazetecilik Profesörü

Küresel çapta oluşan gıda fiyatlarındaki bu kriz, 2006 yılına Bush yönetiminin büyük miktarlardaki Amerikan mısırını etil alkol olarak Amerikan otomobillerinin ihtiyaçlarını karşılamaya yönlendirme kararı almasının bir sonucudur. Hayati öneme sahip bu karar, mısır fiyatlarında yükselişe yol açarken, buna bağlı olarak çiftçilerin daha az soya ve buğday ekip bunun yerine mısıra yönelerek tahıl fiyatlarını yükseltti. Ancak sakın hataya düşmeyelim: Amerikan iplerinin Afrikalı tahıl tüketicileriyle bir mücadele içine girdiği bir durum yarattık. Kimin kazandığını da açıkça görüyoruz.

Dünya gıda fiyatlarındaki baskıyı azaltmanın en hızlı yolu etil alkole olan Amerikan sübvansiyonlarını kesmek ve Brezilya kökenli etil alkol üzerindeki ithal vergilerini de düşürmek olacaktır. Ancak herkese gıda temin etmek arzusundaysak atmamız gereken başka uzun dönemli adımlar da vardır. Tahıl fiyatlarındaki yükselişin diğer bir nedeni de petrol fiyatlarındaki artıştır. Endüstriyel tarım; gübreleme, ilaçlama, taşıma ve işleme gibi aşamalar nedeniyle yoğun bir şekilde fosil yakıtlara bağımlı hale gelmiştir. Günümüzde bir kalorilik besin üretmek için on kalorilik fosil yakıt tüketir hale geldik. Modern tarımın petrole olan bağımlılığını azaltmamız gerekmektedir. Her şeyden önce tarımın kendisi solar teknolojinin ta kendisidir. Sürdürülebilir tarım yapanlar tarımsal üretimi yeniden nasıl güneş enerjisi temeline oturtabileceğimizi göstermişlerdir. Örneğin, büyük baş hayvanlara kuru yem/tahıl yedirmek yerine çimen yedirdiğinizde, hamburgerler hem petrol hem de tahıl fiyatları üzerinde daha az baskı oluşturacaktır.

Bu beni dünya tahıl fiyatlarının yükselmesinin arkasındaki üçüncü ve belki de en zor kanıtlanabilir faktöre getiriyor: Çin ve Hindistan gibi ülkelerdeki artan et talebi. Dünyanın tahıl üretiminin büyük kısmı, insanların aksine hayvanları beslemek için kullanılıyor. Et ise tahıl kullanımının en verimsiz olduğu alanlardan bir tanesini oluşturuyor: bir pound (454 gr) et üretmek için on pound tahıl kullanmak gerekiyor. Aslında et üretmek için kullanmayıp gıda olarak tüketsek herkese yetecek kadar tahıl var. Dünya et tüketimini azaltmak ya da besi hayvanlarımızı farklı yöntemlerle beslemek geriye dünyadaki aç insanlar için daha fazla tahıl kalmasını sağlayacaktır.

Sonuç olarak; dünyanın tarımsal alanları kısıtlı ve değerlidir. Biz bu alanları insanlara besin üretmek amacıyla kullanmalıyız, arabalar ya da büyük baş hayvanların tüketimi için değil...